

הקב"ה מקדים ומכניס עצמו כביכול לתוך מקומות הצער והקושי שאנו נמצאים בו!!!

היה נמצא יוסף במצב מאושר ביותר, ועוד הכין את כל מה שנצרך לביאת עם ישראל למצרים.

« התגלות מיוחדת לפני כניסה למקום חשיכה!!! »

« האור נולד ובא מתוך החושך »

מצינו בפרשתינו שהקב"ה נגלה ליעקב אבינו במראות הלילה וכמו שכתוב וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמֵרָאת הַלַּיְלָה וְגו', אֵל תִּירָא מִכֶּדָּה מִצְרִימָה (בראשית מו, ב-ג), וכן בפרשת ויצא נגלה הקב"ה ליעקב אבינו במראות הלילה. וצריך להתבונן בזה, שהרי לא מצינו התגלות במתכונת כזו אצל שאר האבות הק' אברהם ויצחק.

והנה, עי' בשערי תשובה (שער השני אות ה') שכ' בזה"ל: "ויש על הבוטח בה', להוהיל במעוף צוקתו, כי יהיה החשך סבת האורה, כמו שכתוב אֵל תִּשְׁמָחִי אֵיבְתִי לִי, כִּי נִפְלְתִי קָמְתִי כִּי אֲשַׁב בַּחֲשָׁךְ ה' אֹר לִי (מיכה ז, ח), ואמרו רז"ל (מדרש שו"ט ה, א) 'אלמלא נפלתי לא קמתי, אלמלא ישבתי בחשך לא היה אור לי, וכו', וכאשר יבא מוסר השי"ת על האיש אשר הוא זך וישר יהיה לנסיון, ולהגדיל שכרו לעולם הבא כמו שנאמר (דברים ח) 'למען ענותך ולמען נסותך להטיבך באחריתך'. ואמרו רז"ל פשפש במעשיו בעת צרתו וחפש וחקר ולא מצא חטא בידו, הן הן יסורין של אהבה", עכ"ל.

ומבאר המשך חכמה, כי בב' זמנים הללו, היו פניו מועדות לרדת לגלות לחוץ לארץ, מקום אימה וחשיכה גדולה, לכן נגלה אליו הקב"ה במראות הלילה דייקא, להראותו שאף בעת חשכת לילה ובגלות, שוכן הקב"ה בתוך עמו ישראל, וכמו שאמרו חז"ל הק' (מגילה טו) 'גלו לבבל שכינה עמם'.

וזה לשון החסיד **יעב"ץ** בפירושו על תהלים (פרק ו'): "כי זכינו אל האור הגדול מצד חושך הגלות".

ומבאר לפי"ז את מה שאמר דוד המלך ע"ה יַעֲנֵךְ ה' בַּיּוֹם צָרָה יִשְׁגְּבֶךָ שֵׁם אֱלֹקֵי יַעֲקֹב (תהלים כ, ב), 'יענך ה' - וישרה שכינתו עליך, אף 'ביום צרה' - כשתהיה בחשכת הגלות, כל חד וחד בחשכותו וגלותו, וישגבך' - ירומם ויחזק את ליבך, 'אלוקי יעקב' - מה שכבר התגלה ליעקב אבינו ע"ה, שהקב"ה מצוי אף בחשכת לילה.

ועי' בגוף הדברים **במדרש שו"ט** שהועתק בשערי תשובה, וז"ל: "זה שאמר הכתוב אל תשמחי איבתי לי כי נפלתי קמתי כי אשב בחושך ה' אור לי", אמר דוד 'למנצח' למי שהוא קופץ 'כאיל' ומאיר לעולם בשעת חשכה, ואימתי הוא מאיר בלילה וכו', ואימתי הוא חושך, מעלות השחר הלבנה והכוכבים נכנסין והמזלות הולכין להם, ואותה שעה אין חושך גדול מזה, והקב"ה באותה שעה מעלה את השחר מתוך החושך ומאיר לעולם וכו', לכך נאמר על אסתר על אילת השחר שהביאה השחר מתוך החושך", עכ"ל.

הכלי יקר מוסיף לבארו על דרך משל, למי שמוליך את חבריו למים עמוקים, והלה מתיירא לירד אל המים פן יטבע, לכן אינו יורד לתוך המים עד שזה המוליך ירד תחילה. כמו"כ, בעת העלייה מן המים, אינו נותן למי שמוליכו לעלות תחילה מרוב חששו שמא ישאר לבדו במים, על כן עולה הוא תחילה והמוליך יעלה אחריו.

ויש לבאר דברי המדרש על פי דברי רבינו יונה הנ"ל "כי יהיה החושך סבת האורה" וזה הענין של "עלות השחר" בדברי המדרש שאין חושך גדול מאותה שעה שלפני עלות השחר, ואף מתוך אפילה זו נולד ובא אור היום.

על זה הדרך יש לומר, שהנה יעקב התיירא מרדת מצרימה, מקום חושך ענן וערפל, עד שאמר לו הקב"ה, אֲנִי אֵרָד (שם ד) כביכול לפניך למצרים. וכמו"כ בצאת ישראל ממצרים, אזי כביכול יצאו בני ישראל תחילה ורק אח"כ עלתה משם השכינה. ולכן כאשר נדייק בדברי התורה הק' נראה, שבקרא המדבר על ירידת בני ישראל למצרים מופיע הקב"ה קודם ליעקב, כמו שאמר הכתוב 'אנכי' ארד מצרימה, ואילו בעליה הזכיר קודם עליית יעקב אֲנִי אֵעֲלֶךָ ואחר כן גם עָלָה שִׁזָּה נֶסֶב על הקב"ה, וכל זה בכדי שלא ישאר יעקב רגע אחד לבדו במצרים.

והנה, בעל ה"פחד יצחק" זצ"ל כשהיה קורא את דברי רבינו יונה הנ"ל (ויש על הבוטח בשם להוהיל במעוף צוקתו כי יהיה החושך סבת האורה) היה אומר בזה"ל: 'כי מי שמאמין ש"יהיה טוב', אין זו מידת הביטחון בשלימות, כי כל זמן שאינו מאמין כי החושך יהיה 'סיבת' האורה, אין זה בטחון. מה שלפני רגע היה נראה לדבר הכי גרוע, הוא יהיה הסיבה לדברים הכי טובים". זו מידת הבטחון על פי רבינו יונה.

ולא רק ליעקב אבינו הדברים אמורים, אלא לכל חד וחד ב'ירידות' שלו צריך להכיר ולדעת שלא זו בלבד שהקב"ה נמצא עמו בתוך הצרה, אלא הוא כביכול מקדים ונכנס לאותו מצב לגודל אהבתנו, ובכדי שלא יפחד איש מבני ישראל אפילו רגע אחד, ומעתה ידע האדם שלא לאבד עשתונותיו ביום צרה וחשיכה, כי דייקא שם 'ישגבך אלוקי יעקב'.

« תורה ומשיח - שניהם נובעים מתוך החושך »

המשגיח ר' ירוחם זצ"ל (מאמרים פ' שלח) כותב ומבאר את היסוד הזה בזה"ל: "איפה אנו נוכחים לראות יותר הנהגה, בתוך גילוי של תורה שבכתב אשר נתגלתה לנו בהר סיני בעצם זיו הארה, או מתוך הגילוי של תורה שבע"פ אשר נתגלתה לנו ע"י חז"ל הק' בעתות הצרות והעינויים הכי עצומות, באפלת הגלות הנורא, הלא הנה, כי בחושך מתראה הנהגה יותר גדולה, ודאי בהסתר כזה מתוך כל אלה היסורים יצא לנו אור תלמוד כזה".

ועלינו לחקוק בליבנו את האמונה התמימה שכל הנעשה בעולם בחשבון מדוקדק הוא, וכל הנראה כרעה טובה היא מאת השי"ת, ופעמים שנראה לו כי צרה קרובה ממשמש ובא, ומצטער במר נפשו על הרעה שנחתה לפתחו, וכולו אפוף וכפוף בעצבות ובמרירות. אולם באמת נסתרם דרכי ה', וכל מה שנעשה אתו לטובתו הבלעדית.

וממשיך ואומר: "תורה נקנית ביסורים (עינין ברכות ה), כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער

ויסוד זה אנו באופן ברור ביותר אצל יעקב אבינו. שהרי באותו זמן שלא הפסיק להצטער ולבכות על יוסף, וגם דאג על מצבו לעוה"ב, באמת

וממשיך החפץ חיים בלהט: "זכזאת יראה לנו הקב"ה גם בגאולה העתידה, וכמו שאמרו חז"ל במדרש ויושע 'אמר להן משה לישראל, ראיתם כל הנסים האלה שעשה לנו הקב"ה בזמן הזה, כך עתיד לעשות לעתיד לבא בשעה שיגאל את ישראל', ועוד שם על הפסוק 'ה' ימלוך לעולם ועד', 'אמר להן משה לישראל, ראיתם הנסים והגבורות והנפלאות שעשה לכם הקב"ה, יותר ויותר הוא עתיד לעשות לכם לעתיד לבא בעוה"ז ובעוה"ב". ע"כ מדברי החפץ חיים.

ור' ירוחם ממשיך: "וכמובא בגמרא (פסחים נ' ע"א) על הפסוק (זכריה יד ט) "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" ומקשה שם הגמרא וכי עתה אין ה' אחד ושמו אחד חלילה, אמר רבי אחא בר חנינא שלא כעולם הזה עולם הבא, בעולם הזה על בשורות טובות מברך "ברוך הטוב והמיטיב" ועל בשורות רעות מברך "ברוך דיין האמת", לעולם הבא אין אלא ברכת "הטוב והמיטיב".

"ויש להבין עדיין מה תירוץ הגמרא, שכן הלא לעתיד לא יאז במציאות רק טוב, וכמו כן הלא גם עתה כשיש טוב ברכיני הטוב והמיטיב, ומה א"כ עדיין השינוי בין עוה"ז לעוה"ב", הלא בין בעוה"ז ובין בעוה"ב מברכיני אותו ברכה על אותו מצב".

"אולם הביאור הוא, שלעתיד יברכו גם על הרע שעבר עלינו בגלות, ומה שבגלות ברכנו עליו "דיין האמת" לעתיד נברך עליו הטוב והמיטיב. ע"כ דברי ר' ירוחם זצ"ל.

« הצרות בעצמם הם מקור הישועות!! »

ועד"ז ביאר בספה"ק באר מים חיים זי"ע, את הפסוק אודך כי עניתי ותהי לי לישועה (תהלים קיח, כא), וז"ל: "...וכפי הנראה מפשט הכתוב שהודה לה' כי הושיעני מצרותיו, ולפי זה לא היה לו לומר אודך כי עניתי, שמשמע שמודה לו במה שציערו, והיה לו לומר אודך כי הושעתני מאשר עניתי וכדומה".

"אבל עוד יש בחינה חוץ מזה, והוא שלפעמים האל יגזור טובה על האדם ויגיע הטובה מלמטה בתחילתה רעה, שידמה לאדם כי רעה היא, ובהמשך הזמן יוכר לו ויתוודע שטובה גדולה היא זאת אליו, כאשר נמצא כמה פעמים. ואמנם נודע אשר אין דבר שאינו בהשגחה מאת האל וגם זה השגחה שיבוא לו טובתו בתחילתו רעה כי הוא צריך למעט היסורין בתחילה אבל באמת טובה גמורה היא לו וכו'".

"וזה אומר אודך כי עניתי ותהי לי לישועה, כלומר, שאני מודה ומשבח לך בעת עניתי בשמחה, באמרי שהכל טובה וחסד הוא, ובזה 'ותהי לי לישועה' כלומר שהצרה נעשה לי ישועה ממש כי נתהפך הדין לרחמים ממש כאשר עם לבבי שהוא לי לטובה".

"וכזה קרה ליעקב, שהגיע לו צרת יוסף כ"ב שנה, ונצטער הרבה וכו', אבל המכה הזו נעשה רפואה לו, כי נעשה על ידי זה מלך במצרים ושלח אחריו כיד המלך להחיות אותו ואת זרעו בשני הרעב וכו', עכ"ל לעניננו.

וכן פירש הקדושת לוי זי"ע, את מה שנאמר וַיֵּרָא אֶת הַעֲגֻלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף (בראשית מה, כז), כי רצה יוסף לרמוז ליעקב, שאל ידאג מהגלות, כי כל זה הוא הוא הסיבה לגאולה, ועל כן שלח לו עגלות שהוא מלשון עיגול, וגם סיבה נקראת עיגול, ור"ל, שהעגלות הם מרומזים שהקב"ה מסבב את הנעשה בעולם ומורידו למצרים למען הביא עליו את הטובה הגדולה שבגאולה.

ועפ"י כל הנ"ל נראה לבאר, דכולם עולים בקנה אחד, הכלי יקר, המשך חכמה, הבאר מים חיים והקדושת לוי, דכיון דשהקב"ה נמצא בתוך החושך, וזה המקור שהחושך הוא סיבת האור, כיון שהקב"ה נמצא בחושך הוא ממציא האור כדי להביא הישועה.

תחיה וכו' (אבות ה, ט), הנה לישון על הארץ זה סגולה להתגדל לגאון, ומדוע, זה ודאי לא מטעם שכשתישן על הארץ אז תקום בהקדם ותשקוד יותר על לימודך, כי גם אם ב'כמות' יקיים לך הלימוד כמות אותו הזמן, ואותה המסכת עצמה, אולם אם הלימוד יבא מתוך עידון ותענוגים היא לא תצלה, כן הוא אמנם סוד הענין, חיי צער הוא בעצם 'סגולה' לגידול ועליה בתורה, מן החושך באים הדברים הכי נהדרים, מתוך יסורים קונים תורה (יעוין ברמב"ם ה' תלמוד תורה פ"ג ה"ב).

"מוסר אני לכם סוד גדול, כי עיקר כוונתו ית' היה באמת, כי תיקון הבריאה יבא אמנם מתוך חושך, מתוך הנהגת משפט, הנהגת טוב ורע של שית אלפי שנים, גם החושך הוא למען התכלית כי החושך עצמו הנהו אמנם הנהגה שלימה להנהיג בו עולם מלא".

והנה ר' ירוחם מוסיף תובנה מעניינת מאד, כדלהלן: "הנה אמרו חז"ל שמשיח יבא בדור שכולו חייב (סנהדרין צח.), מחשכות נוראה כזאת תצא זיו ואור הכי גדול, ומעתה אם החשכות הכי גדולה סיבה לאור גדול כזה, הלא בהכרח כי בחושך אור גדול בר".

"אמנם הלא חזינן כי מן החושך היותר גדול והחזק ממנו משיח יבא, לכאורה היה נאות יותר להיות כי משיח צדקנו יבא בדור מאיר ביותר, כי יבא באחד הדורות הכי מובחרים במאורי אור, ולבסוף הנה בא יבא בדור חושך, בדור של אפילה הכי מעורפלת, וזה הדור, זה המעורפל בכל אפילה, הוא הנהו הראש של כל הדורות משיח הנה בו יבא".

"ומי אז יהיה המשיח, ראוי היה שיהיה אחד מראשי גדולי הדורות הראשונים מהדורות הכי בהירים, אבל היות כן לא יהיה, משיח יהיה איש מאנשי הדור שבו יבא משיח יהיה הגדול הדור של אותו הזמן, הגדול של אותו הדור החושך, הוא יהיה המשיח".

"ובכלל, כל גדול נחשב תמיד רק לפי הזמן שבו נמצא, ואיש כי יתגדל ויתנשא למעלה מן הדור אשר הוא חי בו, הגדול הזה הנה מכנים אותו בשם מיוחד בשם "גדול לא לפי הדור", גדול נמדד רק לפי הדור, הנה כי המשיח, יהיה הגדול של הדור הכי חושך, וכגדול של אותו הדור החושך, הרי אנו רואים בהדיא כי החושך קובע מקום יותר גדול מן אור".

ומעתיק דברי החפץ חיים (בספרו תורה אור) כדלהלן: "ואם יפלא בעינינו, איך תהיה כזאת פתאום, כבר כתיב מֵאֵת ה' הִיְתָה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ (תהלים קיח, כג), וכל זה ראינו במצרים, שהיא היתה התחלת התגלות כבוד מלכותו בעולם, שקודם זמן הגאולה לא היה שום ניצוץ אור, ואדרבה גברה חשכת הגלות, שהכניסו הכל בעבודתם בחומר ובלבנים, וכל הגוי כולו היו עבדים נרצעים להם, ומסורים בידיהם לכל אשר יחפצו ולחצו ודחקו את ישראל, ולקחו בניהם כמו שכתוב 'את לחצנו זו הדחק ואת עמלנו אלו הבנים'".

"וכן בענין רוחניות קדושת ישראל, הגבירו והשליטו כח הטומאה עליהם עד שהכניסו רבים בעון עבודה זרה, כדאיתא ב'תנא דבי אליהו' "שהיו אומרים לישראל עבדו אלהי מצרים ותוקל עבודתכם", ואם כי לא שמעו להם כמבואר שם, מ"מ כמה נוקשו בזה, כמו שאמרו הללו עע"ז והללו וכו', ופתאום בעצם התגברות החושך נגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם, והוציאם מאפילה לאור גדול, וכן יהיה גם בגאולה האחרונה".

"וע"כ לא נתרשל ולא נתרפה מלצפות ולחכות לישועה, וכל מה שאנו רואין שהחושך יגביר בעולם בגוף ונפש, עלינו לצפות כי יופיע פתאום אור מלכותו יתברך, וישלח לנו משיח צדקו, כמו ששלח לנו אז משה עבדו, וע"י ריבוי נפלאותיו אשר הראה במצרים ע"י משה עבדו, נתרומם ונתגדל שמו של הקב"ה ושל ישראל בכל העולם".